

Maa- ja metsätalousministeriö
Ruokaosasto

PÖYTÄKIRJA 1/2022
MMM013:00/2014

MANNER-SUOMEN MAASEUDUN KEHITTÄMISOHJELMAN 2014–2020 SEURANTAKOMITEA

Aika Tiistai 31.5.2021 klo 10:30-16:30
Paikka Partalan Kuninkaankartano, Juva

Jaana Husu-Kallio/ maa- ja metsätalousministeriö, puheenjohtaja
Taina Vesanto/ maa- ja metsätalousministeriö, varapuheenjohtaja
Harri Ahlgren/ työ- ja elinkeinoministeriö
Johanna Helkimo/ ympäristöministeriö
Sanna Sihvola/ maa- ja metsätalousministeriö
Timo Halonen/ maa- ja metsätalousministeriö
Hanna Kortemaa/ Ruokavirasto
Raisa Ikonen/ Ruokavirasto
Hannele Sankari/ Ruokavirasto
Marja Karvonen/ Satakunnan ELY-keskus

Ulla Mehto-Hämäläinen/ Keski-Suomen ELY-keskus
Kari Kivikko/ Hämeen ELY-keskus
Hannu Linjakumpu/ Lapin ELY-keskus
Juha Lappalainen/ Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
Mats Nylund/ Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.
Jari Huovinen/ Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Meira-Pia Lohiluoma/ Österbottens Svenska Lantbrukssällskap

Kari Kuokkanen/ Suomen 4H-liitto, Itä-Suomi,
Leena Lahdenvesi-Korhonen/ Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry
Pertti Iivanainen/ Maaseudun kehittäjät
Ilkka Peltola/ Keskipiste–Leader ry
Taina Väre/ Suomen kuntaliitto
Pentti Mäkinen/ Etelä-Savon liitto
Leena Anttila/ maa- ja metsätalousministeriö
Virva Terho/ maa- ja metsätalousministeriö
Susanna Ollila/ Ruokavirasto

Läsnä seurantakomitean jäsenen valtakirjalla:

Minna-Mari Kaila/ maa- ja metsätalousministeriö (Tiina Malmin tilalla)
Juha Palonen/ maa- ja metsätalousministeriö (Mika Survoson tilalla)

Poissa: Jyri Inha/ valtiovarainministeriö, Marjo Kolehmainen/ Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät, Ulla Hyvönen/ Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Tapani Veistola/ Suomen luonnonsuojeluliitto, Heli Walls/ Suomen kylät ry, Maria Lindqvist/SEY Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto

Pysyvät asiantuntijat: Taru Haapaniemi/ EU:n komissio, DG AGRI; Christina von Koskull/ EU:n komissio, DG-AGRI

Muut asiantuntijat: Meri Kiikkala/ maa- ja metsätalousministeriö; Ilpo Lehtinen/ Etelä-Savon ELY-keskus; Kirsi Kosunen/ Etelä-Savon ELY-keskus; Anne Vanttinen/ Rajupusu Leader ry

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Jaana Husu-Kallio avasi kokouksen klo 10:30 ja totesi, että maaseudun kehittämisohjelman päätöksenteko päättyy vuoden 2022 lopussa. Loppuvuoden aikana järjestetään kuitenkin vielä hakukierroksia ja on tärkeää saada ohjelman kehitys sidottua täysimääräisesti. Hyväksyttävänä olevassa ohjelman muutosesityksessä on mukana huoltovarmuuspaketin osia, joista hallitus ja varautumisen ministeriryhmä on päättänyt. Maaseutuvaikutusten arviointiohje tulee osaksi hallituksen esitysten vaikutusten arviointia. Aluehallinnon virastorakenneselvitys on valmistunut ja siinä on esitelty neljä vaihtoehtoa tulevaisuuden virastorakenteeksi.

Maakuntajohtaja Pentti Mäkinen Etelä-Savon liitosta esitteli Etelä-Savon maakuntastrategian painopisteet, jotka ovat metsä, vesi ja ruoka. Myös matkailu on Etelä-Savolle tärkeä myös tulevaisuudessa. Etelä-Savossa on 46 500 vapaa-ajan asuntoa, joten vapaa-ajan asukkailla ja monipaikkaisuudella on Etelä-Savolle poikkeuksellisen merkittävä rooli.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Kokouksessa oli läsnä yhteensä 28 jäsentä tai varajäsentä (ml. kaksi seurantakomitean jäsenen valtakirjalla), joten kokous oli päätösvaltainen.

3. Esityslistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Esityslista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

4. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 vuoden 2021 raportti

Virva Terho/ MMM esitteli maaseutuohjelman vuoden 2021 raportin. Maaseuturahaston (ml. siirtymäkauden varat) sidonta-aste oli vuoden 2021 lopussa 88 % ja maksettu oli 81 %. Maaseuturahaston elpymisvälineen lisävaroista oli sidottu 58 % ja maksettu 24 %. Ohjelman tavoitteiden toteuma on hyvä.

Keskustelu:

- Hyvä, että ohjelmalla on ollut paljon vaikutusta ilmasto- ja ympäristöasioihin, jotka ovat muutenkin nyt laajasti agendalla.
- Kehityksen suunta on hyvä, mutta tietyissä asioissa tarvitaan vielä lisää kehittämistoimia, esim. luonnon monimuotoisuus ja kasvihuonekaasupäästöt. Huoltovarmuuden parantamiseksi pitäisi saada ravinteet tehokkaammin käyttöön. Tämä koskee erityisesti energiaa, vesienhoitoa ja kasvihuonekaasupäästöjä.

Pj totesi, että maaseudun kehittämisohjelma ei ole ainoa rahoituslähde ilmasto- ja ympäristötoimille. Uudella rahoituskaudella toimia jatketaan ja Suomen tavoitteet ovat aikaisempaa kunnianhimoisempia.

PÄÄTÖS: Vuoden 2021 raportti hyväksyttiin yksimielisesti.

5. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 muutosesitys

Virva Terho/ MMM esitteli ohjelman muutosesityksen, joka on yhdeksäs kuluva ohjelmakauden aikana. Tämä muutosesitys on merkittävä ohjelman tulevan sulkemisen kannalta, koska vuosi 2022 on ohjelman viimeinen päätöksentekovuosi.

Ohjelmanmuutoksen pääsisältö:

- Luonnonhaittakorvauksen kertaluonteinen korotus sekä tukitasojen painotusten muutos
- Huoltovarmuustoimiin liittyvä kansallinen lisärahoitus (10 MEUR) maaseutuyritysten energiainvestointeihin, joka kohdistetaan alatoimenpiteeseen M06.4.
- Rahoitussuunnitelman ja indikaattoreiden muutos siten, että edistetään ohjelman varojen mahdollisimman täysimääräistä käyttöä. Muutokset perustuvat toimenpiteiden ja alatoimenpiteiden käytön tilanteeseen vuoden 2021 lopussa sekä arvioidaan vuoden 2022 toteumasta.
- Valtiontukiin liittyvä tekninen päivitys.

Keskustelu/ kysymyksiä:

- Paljonko neuvonta-toimenpiteessä on varoja jäljellä? Joudutaanko toimenpide mahdollisesti sulkemaan kesken vuoden?
- Vast: Ruokaviraston arvion mukaan NEUVOn varat riittävät rahoitussuunnitelmaan tehtävän lisäyksen jälkeen vuoden 2022 lopulle. Sen jälkeen rahoitus jatkuu CAP-suunnitelmassa mahdollisimman pian vuoden 2023 alussa.
- Siirtyvätkö luomusitoumukset maksettavaksi CAP-suunnitelmasta, vaikka vanhat sitoumukset ovat edelleen voimassa? Vaarantuuko nykyinen ympäristö- ja ilmastotoimien kunnianhimon taso ohjelmanmuutoksen myötä?

- Vast: Nykyiset luomusitoumukset mukautetaan uuden rahoituskauden sääntöihin vuoden 2023 kevään aikana. Mukautetut sitoumukset maksetaan vuosien 2023-2027 kehyksestä. Ympäristö- ja ilmastotoimien kunnianhimon taso ei voi EU-säädösten mukaan laskea aikaisemmasta tasosta. Ohjelmanmuutoksen myötä niiden osuus säilyy 4.8.2021 hyväksytyin ohjelman tasolla.

Komission edustaja totesi, että komission lopullinen kanta muutokseen tulee sen jälkeen, kun muutosesitys on virallisesti toimitettu komissiolle.

PÄÄTÖS: Ohjelmanmuutos hyväksyttiin yksimielisesti.

6. Ajankohtaiskatsaus ohjelman toimeenpanon tilanteeseen

Raisa Ikonen ja Hannele Sankari esittelivät ohjelman toimeenpanon ajankohtaisia asioita Ruokavirastossa. Nuorten viljelijöiden aloitustukia on myönnetty vain 239 kpl vuonna 2021. Myös lypsykarjanavettainvestointien määrä on vähentynyt. Neuvontaa saaneita tiloja on yhteensä lähes 22 000 kpl. Neuvontaa on annettu eniten kohdealalla 2a) Maatilojen kilpailukyvyyn parantaminen ja maatilojen monipuolistaminen.

Viljelijätukien päätukihaku on parhaillaan auki. Ympäristötukien sitoumusten virhetaso on pysynyt edelleen korkeana.

Kari Kivikko Hämeen ELY-keskuksesta kertoi ELY-keskusten ajankohtaisista asioista. ELY-keskuksissa on kiinnitetty huomiota varautumiseen monin tavoin. Käynnissä olevista maatilainvestoinneista on saatu signaaleja, ettei kaikkia toimia tulla viemään loppuun. Tarvittaisiin joustoja pysyvyyssaikeihin ja tuotantokatkoksista aiheutuviin seuraamuksiin.

Ilkka Peltola Keskipiste-Leader ry:stä kertoi Leader-ryhmien esiin nostamista asioista. Leader-ryhmien mielestä CAP-suunnitelman valmistelu on ollut pääosin hyvää ja vuoro-vaikutteista, mutta Leader-ryhmät ovat pettyneitä siihen, että ne eivät voi tulevilla kaudella rahoittaa kustannusarvioltaan 100 000 euroa suurempia investointeja.

Anne Vääntinen/ Rajupusu Leader ry:stä kertoi Etelä-Savon Leader-ryhmien kuulumisista ja erityisesti meneillään olevasta prosessista, jonka tuloksena kaksi Etelä-Savon piennintä Leader-ryhmää Rajupusu ry ja Piällysmies ry yhdistyvät.

Keskustelu:

- Kilpailukykyneuvonnan laadusta voisi olla tarpeen tehdä selvitys. Toistaiseksi siitä ei ole kysytty viljelijöiltä.
- Miten laajakaistarahoitusta yhteensovitetään eri rahoituslähteiden välillä?

- Vast: Elpymisvarojen laajakaistarahoituksen kysyntä oli paljon ennakoitua suurempaa. Laajakaistatoimiston tehtävänä on tehdä yhteensovitusta alueilla.
- Tarkastuksiin ja valvontoihin on tulossa suuri muutos CAP-suunnitelmassa. Ruokaviraston ja MMM:n pitäisi kiinnittää huomiota muutoksen vaatimiin resursseihin, henkilöstön osaamisen kehittämiseen ja laitehankintoihin.
- Moni viljelijä miettii nyt toiminnan lopettamista. Uudet navettainvestoinnit ovat pysähtyneet ja tehdään enemmän peruskorjauksia.
- Maaseudulla on suuri osaajapula. Satakunnassa on tehty selvitys, miten voitaisiin lisätä työperäistä maahanmuuttoa. Rahastojen välinen yhteistyö alueilla on tärkeä.
- CAP-suunnitelmassa Leader-ryhmien ja ELY-keskusten työnjakoa täsmennetään siten, että niiden tukivälineet eivät enää olisi päällekkäisiä. Uuden toimeenpanomallin johdosta tukien keskikoko pitää arvioida etukäteen, eikä toteuma voi poiketa kovin paljoa arviosta ilman seuraamuksia. Sen vuoksi tukilaskelmia täsmennettiin vielä juuri ennen CAP-suunnitelman lähettämistä komissioon.

7. Viestinnän ajankohtaiskatsaus

Meri Kiikkala/ MMM esitteli viestinnän ajankohtaisia asioita. Vuonna 2022 viestitään erityisesti ohjelman tuloksista. Viestintäverkosto uudistuu seuraavalla rahoituskaudella siten, että jokaiseen ELY-keskukseen palkataan alueviestijä viestimään CAP-suunnitelman asioista. Maaseutu.fi –verkkosivujen uudistus on käynnissä. EU-rahastojen yhteistyönä on suunniteltu kaikille rahastoille yhteinen visuaalinen ilme uudelle rahoituskaudelle.

Kysymyksiä:

- Onko alueviestijöiden työ valtakunnallisen viestinnän alueellista sovitusta vai aluelähtöistä viestintää?
- Koska alueviestijöiden rekrytointi aloitetaan?
- Vast: Alueviestijöiden tehtävään kuuluvat molemmat aspektit. Rekrytointi aloitetaan syksyn 2022 aikana.

8. Maaseutuverkoston tilannekatsaus

Taina Vesanto/ MMM kertoi maaseutuverkoston ajankohtaisista asioista. Vuosina 2021-2022 toimii 4 työryhmää, jotka ovat: Vihreä kasvu, Monipaikkaisuuden mahdollisuudet, Smarta landsbygder i Svenskfinland och Norden sekä Maaseudun nuoret tulevaisuuden tekijöinä. Maaseutuverkoston ja kansallisen AgriHubi-verkoston yhteinen, kaikille maaseudun toimijoille avoin digialusta on avattu helmikuussa ja löytyy osoitteesta maaseutuverkosto.fi. Maaseutugaala järjestetään 30.9.2022.

Keskustelussa kiiteltiin uutta verkostoalustaa ja sen tuomia yhteistyön mahdollisuuksia esim. alueilla ja eri sektoreiden välillä.

9. CAP27 valmistelun tilannekatsaus

Minna-Mari Kaila/ MMM kertoi CAP27 –valmistelun tilanteesta. Komissio lähetti maaliskuussa Suomelle kirjeen CAP-suunnitelmaan liittyvistä havainnoista. MMM valmistelee parhaillaan vastauksia niihin ja käy neuvotteluja komission kanssa. Täydennetty CAP-suunnitelma pyritään toimittamaan komissiolle kesäkuun lopussa. Hallituksen esitykset kansalliseksi lainsäädännöksi toimitetaan eduskuntaan syyskuussa ja uuden kauden lait on tarkoitus saada voimaan 1.1.2023 alkaen.

CAP-suunnitelmaa varten perustetaan uusi seurantakomitea, johon on pyydetty jäsenehdotukset 13.5.2022 mennessä. Kaikilta tahoilta ehdotuksia ei ole vielä saatu. Uusi seurantakomitea kokoontuu epävirallisesti vuoden 2022 lopulla (mikäli CAP-suunnitelmaa ei ole vielä hyväksytty). Ensimmäinen virallinen kokous järjestetään mahdollisimman pian vuoden 2023 alkupuolella. Nykyisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja uuden CAP-suunnitelman seurantakomiteat toimivat samanaikaisesti kunnes maaseudun kehittämissuunnitelma on suljettu ja sen loppuraportti hyväksytty kesäkuussa 2026.

Raisa Ikonen ja Hannele Sankari kertoivat tulevan kauden valmistelusta Ruokavirastosta. CAP-suunnitelmassa peltotukiprosessissa muutokset tulevat olemaan kaikkein suurimmat nykyiseen kauteen verrattuna.

10. ERI-rahastojen ja alue- ja rakennepolitiikan rahastojen katsaus

Harri Ahlgren/ TEM kertoi, että Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelman kehiksestä on varattu 110,2 % ja maksettu 74,6 %. REACT-EU:n toimeenpano on vielä käynnissä. Rahoituskauden 2021-2027 Uudistuva ja osaava Suomi –ohjelman avajaistilaisuus pidettiin toukokuussa. EAKR:n ja ESR:n osuudet ovat käynnistyneet, mutta oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF) liitetään ohjelmaan vasta myöhemmin. Rajat ylittävän yhteistyön ulkorajaohjelmat, joissa Venäjä on mukana, on jäädytetty, eikä ole vielä tietoa, mihin Suomen osuus näiden ohjelmien varoista kohdennetaan.

Timo Halonen/ MMM kertoi, että EMKR-ohjelman 2014-2020 haut on pääosin suljettu. Rahoituskauden 2021-2027 EMKVR-ohjelma on toimitettu komissiolle helmikuussa ja hyväksymistä odotetaan kesän aikana, jolloin päätöksenteko käynnistyisi elokuussa. Ohjelma on yhteinen Ahvenanmaan kanssa. Ohjelman sateenvarjona on kotimaisen

kalan edistämishjelma, jonka tavoitteena on kaksinkertaistaa kotimaisen kalan kulutus ja lisätä vientiä moninkertaisesti.

Keskustelu (kohdat 9 ja 10):

- Mikä on kala-Leader-ryhmien kuntarahoituksen osuus ja mekanismi? Pohjois.-Karjalassa se hoidetaan YTA-alueiden kautta.
Vast: Tavoite on 10 % kuntarahoitusta, sen voi järjestää eri tavalla eri alueilla.
- Hallituksen huoltovarmuuspaketti on saanut julkisuudessa paljon kritiikkiä, mutta suhteutettuna maataloustuloon sitä ei voi pitää kooltaan merkityksettömänä. Komissio on laatinut CAP-suunnitelman suuntaviivat eri toimintaympäristössä maailmassa, kuin missä ollaan tällä hetkellä, siinä viherryttäminen on pääasia. Nykytilanteessa ruuantuotanto tulee kuitenkin laskemaan, joten komission pitäisi muuttaa tavoitteitaan seuraavassa uudistuksessa. Kustannustaso on noussut huomattavasti, joten tämä pitäisi huomioida seuraavassa ohjelmanmuutoksessa.
- Hienoa, että uusi rakennerahasto-ohjelma on nyt hyväksytty. Varojen jaosta alueiden välillä on syntynyt vastakkainasettelua.
- On tarve vähentää riippuvuutta fossiilisesta energiasta ja keinolannoitteista. Valintakriteerien ja seurannan avulla pitäisi ohjata investointitukien kohdentamista ohjelman sisällä sekä saada tietoa siitä, paljonko fossiilisen energian käyttöä on pystytty vähentämään. Tietyiltä osin ympäristökunnianhimo voisi olla suurempi, esim. lannan käsittely.
- CAP-suunnitelmassa on paljon määrällisiä tavoitteita, mutta niissä ei ole kiinnitetty huomiota maatalouden kannattavuuteen, tätä pitäisi pohtia tarkemmin. ELY-keskusten ja Leader-ryhmien myöntämien yritystukien kohdentamisessa on ristiriita. Leader-ryhmät tarvitsevat kuntarahoitusta ja sen myötä ne pyrkivät toimimaan myös kaupunkimaisilla alueilla. Jos maaseutualueen määrittelyssä mennään tähän suuntaan, mistä saadaan riittävästi varoja?
Vast: Maaseuturahasto kohdentuu ennen kaikkea maaseudulle. Aluetypologia on tällä hetkellä paras mahdollinen väline rajojen määrittelyssä. Seuraavaa kautta varten aluetypologiaa on kuitenkin tarpeen uudistaa, jotta se vastaisi paremmin maaseudun tarpeita. Olisi hienoa, jos tulevilla rahoituskausilla paikallisten toimintaryhmien työtapa saataisiin laajennettua myös muihin kuin CAP-suunnitelmaan ja EMKVR-ohjelmaan.

11. Muut ajankohtaiset asiat

Muita asioita ei ollut.

12. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään keväällä 2023. Jos sitä ennen on seurantakomitean päätöksiä vaativia asioita, ne hoidetaan kirjallisella menettelyllä.

13. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16:20.

Helsingissä 29.6.2022

Seurantakomitean puheenjohtaja,
kansliapäällikkö

Jaana Husu-Kallio

Seurantakomitean sihteeri,
neuvotteleva virkamies

Leena Anttila